ul. Św. Anny 12

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN INFORMACYJNY
POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok V. Warszawa, czerwiec — lipiec 1934 № 6/7 (41/2)

Ś. P.

MINISTER RZECZYPOSPOLITEJ, GENERAŁ BRYGADY
BRONISŁAW PIERACKI

Tragiczna śmierć Ministra Rzeczypospolitej, Gen. Bryg. ś. p. Bronisława Pierackiego, zadana zbrodniczą ręką w dn. 15 czerwca 1934 r. głęboką żałobą okryła serca i umysły nasze. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze przesłało na ręce P. Premjera, prof. d-ra Leona Kozłowskiego depeszę kondolencyjną: »W głębokiej żałobie po tragicznym zgonie Ministra Rzeczypospolitej i Szermierza Niepodległości hołd składa Jego pamięci — Polskie Towarzystwo Krajoznawcze«.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego na posiedzeniu w dn. 16.VI b. r. pod przewodnictwem Prezesa P. Marszałka Wł. Raczkiewicza uczcił pamięć zmarłego tragicznie Ministra Rzeczypospolitej. Członkowie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wzięli udział w obrzędach pogrzebowych w Warszawie w dn. 17 i 18.VI 1934 r.

XXVIII ZJAZD DELEGATÓW P. T. K.

Obrady XXVIII Zjazdu Delegatów P. T. K. w Warszawie w dn. 29 kwietnia 1934 roku.

Obecni członkowie Rady Głównej P. T. K. pp.: Marszałek Władysław Raczkiewicz, Wł. Antoniewicz, J. Remer, A. Janowski, K. Kulwieć, M. Wisznicki, Fr. Sznarbachowski, J. Błoński, H. Gąsiorowski (Grudziądz), St. Kwaśniewski, St. Osiecki, R. Fleszarowa, K. Izydorczyk (Łódź), St. Arnold, A. Olszakowski, St. Lenartowicz, M. Orłowicz, J. Kołodziejczyk.

Delegaci Oddziałów: Białystok, Brodnica, Brześć n/B., Bydgoszcz, Chełmno, Dubno, Gdynia, Gniezno, Grodno, Grudziądz, Inowrocław, Kalisz, Kostopol, Lublin, Lwów, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Łuck, Opatów, Ostrowiec, Ostrów, Pabjanice, Pelplin, Pińsk, Pionki, Piotrków, Płock, Poznań, Radom, Rembertów, Sandomierz, Skarżysko, Skierniewice, Słonim, Sochaczew, Starachowice, Szamotuły, Szczęśliwice, Toruń, Warszawa, Wilno, Włocławek. Ogółem 127 głosów na prawomocnych 165. (71 delegatów reprezentujących 43 Oddziały).

Zagaił Zjazd P. Prezes Marszałek Władysław Raczkiewicz o godz. 10.40. Do Prezydjum przez aklamację został powołany na przewodniczącego Zjazdu P. Marszałek Władysław Raczkiewicz, który ze swej strony powołał do stołu prezydjalnego pp.: Al. Janowskiego, K. Kulwiecia (Toruń), W. Ambroziewicza, M. Rawitę-Witanowskiego (Piotrków), na sekretarzy pp.: L. Morawskiego i W. Kwiatkowskiego (Kalisz).

Po przemówieniu przewodniczącego Zjazd uczcił pamięć ś. p. prof. Tadeusza Włoszka. Przy uchwalaniu porządku dziennego, na wniosek Oddziału Bydgoskiego Zjazd postanowił wyłączyć z porządku dziennego punkt 7-y (Nowy Statut P. T. K.) 59 głosami na obecnych w danej chwili 110 głosów. W związku z tą uchwałą odpadł również p. 9 porządku dziennego (wybory władz P. T. K.). Jako motyw podano, że porządek dzienny jest zbyt przeładowany, aby sprawa nowego statutu mogła być wyczerpująco omówiona.

Na wniosek p. J. Kołodziejczyka Zjazd uchwalił protokołu XXVII Zjazdu delegatów nie odczytywać, opierając się na tem, że protokół ten był wydrukowany w całości w czerwcowym numerze 1933 roku »Wiadomościach Krajoznawczych i Turystycznych«.

Delegat Oddziału Łódzkiego zgłosił pewne zastrzeżenia do protokółu poprzedniego Zjazdu odnośnie uchwalonych wówczas wniosków, które zostały wyjaśnione przez sekretarjat Rady Głównej.

Sprawozdanie z działalności P. T. K. (a) Ogólno-organizacyjne — referuje p. Aleksander Patkowski. Referent przedewszystkiem stwierdza, że nie wszystkie Oddziały pomimo kilkakrotnych

napomnień nadesłały sprawozdania z działalności, finansowe oraz listy członków, co niezmiernie utrudnia Prezydjum formułowanie sprawozdania ogólnego z całości prac P.T.K. W związku z opieszałością Zarządów Oddziałów, Komitet Wykonawczy zmuszony był zwrócić się do Rady Głównej o udzielenie upoważnienia do zawieszania w czynnościach tych Zarządów Oddziałów P. T. K., które powyższego obowiązku organizacyjnego nie dopełniły, oraz do powołania delegatów, których zadaniem będzie zwołanie Walnych Zgromadzeń odnośnych Oddziałów i przeprowadzenie wyborów nowych Zarządów. Na dzień 1.IV.34 rok, zamykający okres sprawozdawczy Polskie Tow. Krajoznawcze w/g nadesłanych sprawozdań liczy 94 Oddziały i 11.299 członków, (na 1.VI.33 rok P. T. K. liczyło 78 Oddziałów i 8.020 członków). Przybyło zatem w okresie sprawozdawczym 15 Oddziałów i 3.279 członków. W roku 1933 wykończona została budowa Domów Wycieczkowych: w Sandomierzu i Toruniu w związku z czem wartość nieruchomości P. T. K. wynosi 617.947 zł. 58 gr. (wzrosła przeto wartość o 44.468 zł. 08 gr.).

W obecnej chwili P. T. K. posiada domy własne w ilości 9-ciu: w Nowogrodzie Łomżyńskim (17.616 zł.), w Nowogródku (nad jeziorem Świteź; szacunek nie podany przez Oddział, suma 21.900 zł. wzięta z zeszłego roku); w Pucku, (administrowany przez Poznań; szacunek 25.000 wzięty z polisy asekuracyjnej), w Sandomierzu (dwa domy: drewniany i murowany, oraz jeden drewniany garaż samochodowy: 47.174 zł. 40 gr, szacunek w/g wykazu hipotecznego), nad jeziorem Wigry (22.000 zł., administrowany przez Oddział Suwalski, który w sprawozdniu swem wogóle nie umieścił wzmianki o istnieniu domu własnego), Toruń (50.000 zł.), Warszawa (12.387 zł. 67 gr. przystań kajakowa na gruncie dzierżawionym), Włocławek (261.619 zł. 51 gr.), Zakopane (160.250 zł., administrowany przez Radę Główną). W roku 1933 wydanych zostało 17 przewodników i planów miast, 9 wydawnictw informacyjnych. Sześć Oddziałów wydało pocztówki krajoznawcze lub okolicznościowe. 35 Oddziałów zorganizowało 171 odczytów, na których było słuchaczy 26.531 (3 Oddziały nie podały ilości słuchaczów). 18 Oddziałów zorganizowało 107 imprez towarzyskich z frekwencją 6908 osób, (2 Oddziały nie podały ilości uczestników). 17 Oddziałów zorganizowało na swoim terenie propagandę P.T.K. wśród miejscowego społeczeństwa w formie uzyskiwania zniżek na kolejkach, statkach, w hotelach, restauracjach, kinach i t. p. 49 Oddziałów reklamowało P. T. K. czy to w formie artykułów w prasie miejscowej, czy przez rozsyłanie ulotek, wywieszanie plakatów i tablic, czy w odczytach publicznych, komunikatach radjowych, czy wreszcie w wyjazdach w teren.

(b) Z prac muzeów regjonalnych — referuje p. prof. dr. Wł. Antoniewicz.

Referent informuje, że P. T. K. posiada 30 muzeów, z których 6 muzeów nowo-założonych, 2 w stanie realizacji i 2 oddane w zarząd władzom miejskim. Z pozostałych 20 muzeów, wykazującemi działalność są: w Kielcach, Nowogrodzie Łomż., Ostrowcu, Pińsku, Sandomierzu, Tomaszowie Mazowieckim i Tucholi. Reszta przejawia słabą działalność, co ujawnia się między innemi w braku jakichkolwiek sprawozdań (Chełm, Jędrzejów, Miechów), lub przysłaniu sprawozdań niekompletnych, nie dających możności zorjentowania się w ogólnej ilości posiadanych przez P. T. K. eksponatów, ich przybliżonej wartości, oraz frekwencji w muzeach. W związku z objęciem przez Komisję Muzealną administracji nad bibljotekami regjonalnemi P. T. K. oraz zbiorami fotograficznemi, referent inforomuje, że 37 Odziałów posiada bibljoteki własne, z których jedna (Łowicz) znajduje się w domu miejskim, jedna (Lwów) przeważnie składa się z depozytów członków, jedna (Skierniewice) składa się tylko z roczników »Ziemi«, wreszcie dwie bibljoteki (Inowrocław i Warszawa) chwilowo są nieczynne.

W bibljotekach P. T. K. ogółem znajduje się 17.395 dzieł, z których 1.?41 przybyło w roku sprawozdawczym. Przybliżona wartość szacunkowa zbiorów wynosi 43.521 zł. 59 gr. (7 Oddziałów nie nadesłało szacunku). 18 Oddziałów wymieniło w sprawozdaniach ilość wypożyczeń, która wyniosła 1.129.

Zbiory fotograficzne istnieją w 36 Oddziałach. W zbiorach tych znajdują się prócz zdjęć fotograficznych filmy i przezrocza krajoznawcze. W zbiorach fotograficznych P.T.K. znajduje się 22.553 klisz fotograficznych (przybyło w roku sprawozdawczym 1.231 sztuk), 20.421 przezroczy, 11 filmów. Ogólna wartość zbiorów wynosi w przybliżeniu 20.790 zł. 87 gr. (13 Oddziałów nie podało szacunku), 16 Oddziałów nie podało przychodu w roku sprawozdawczym. Największy zbiór fotograficzny oraz przezroczy posiada Oddział Warszawski, a mianowicie: 16.432 klisz fotograficznych i 17.873 przezroczy ogólnej wartości 14.563 zł. 88 gr.

Równocześnie ze sprawozdaniem referent podaje program działalności Komisji Muzealnej na rok następny. W związku z powołaniem przez Radę Główną P. T. K. na wniosek Komisji Muzealnej poczynając od dnia 1 maja r. b. Dyrektora Muzeów Krajoznawczych, Komisja Muzealna będzie mogła utrzymywać ścisły kontakt z terenem, co niewątpliwie odbije się pozytywnie na organizacji Muzeów P. T. K. oraz uporządkowaniu zbiorów, które w obecnej chwili w większości wypadków są w opłakanym stanie, ze względu na brak jednolitego systemu, oraz na małą opiekę.

W dziedzinie bibljotekarskiej Komisja Muzealna przygotowuje plan utworzenia Centralnej Bibljoteki dla całego Towarzystwa w Warszawie, oraz ustali politykę bibljoteczną na terenie P. T. K.

Również jeśli chodzi o zbiory fotograficzne Komisja Muzealna chce uznać zbiory Warszawy za centralę, przystępuje do systematycznej inwentaryzacji i usunięcia mało wartościowych egzemplarzy i zwraca się do Oddziałów o nadsyłanie do Centrali duplikatów klisz wybitnych zdjęć krajoznawczych, jakie niewątpliwie znajdują się w posiadaniu poszczególnych Oddziałów.

Komisja Muzealna uważa za nadwyraz pożyteczne tworzenie w Okręgach P. T. K. specjalnych funduszów na cele muzealne i bibljoteczne Towarzystwa i z odpowiednio opracowanym wnioskiem wystąpi do Rady Głównej.

(c) ze spraw ochrony i propagandy swojszczyzny — referuje p. vice-prezes Jerzy Remer. Referent przypomina, że praca Sekcji polegać miała na: ochronie przyrody, ochronie zabytków sztuki, inicjowaniu lub

pogłębianiu kultu regjonalnego ludzi zasłużonych, zajęciu się propagandą miejscowego obyczaju, obrzędów, pieśni ludowych i t. p. do czego jako środek miały służyć wydawnictwa, odczyty, wystawy, konkursy i t. p. Rok 1932/33 wykazał: że zagadnienia, dla których powołana została Sekcja znajdują dość żywy oddźwięk w pracach poszczególnych Oddziałów P. T. K., które już dawniej z własnej inicjatywy zajęły się konkretnemi sprawami z zakresu działania Sekcji. Będąc w posiadaniu materjału sprawozdawczego z 50 kilku Oddziałów, można było poraz pierwszy rozpatrzeć się w zainteresowaniach Oddziałów i stwierdzić mimo wkładu z ich strony pewnej pracy, jej dorywczość i brak kierunkowości. Jako najważniejsze i najpilniejsze zagadnienia wysunęły się sprawy ochrony przyrody i opieki nad zabytkami kultury i sztuki, którym to zagadnieniom specjalnie uwagę ma zamiar poświęcić Sekcja Propagandy i Ochrony Swojszczyzny. Z 22-ch Oddziałów nadeszły sprawozdania dotyczące zabytków, z których to Oddziałów 18 zajmowało się zabytkami kultury i sztuki, 10 natomiast zabytkami przyrody. 9 Oddziałów szerzy kult regjonalny ludzi zasłużonych przez organizowanie uroczystości jubileuszowych, opiekę nad grobami, fundowanie pomników i t. p., 13 Oddziałów propaguje obrzędy, pieśni i stroje ludowe przez urządzanie wieczorów regjonalnych, z występami zespołów z poszczególnych regjonów, przez opiekę nad zanikającym strojem ludowym, zbieranie oryginalnych pieśni ludowych i t. p. 8 Oddziałów urządziło w roku sprawozdawczym konkursy na ogół obesłane b. dobrze Konkursy te były nagradzane czy to pieniężnie, czy w formie dyplomów, wyróżnień, czy wreszcie w formie cennych przedmiotów. 13 Oddziałów urządziło u siebie wystawy. Na 11 wystawach znalazło się 1.872 eksponaty, 5 062 osoby zwiedziło 8 wystaw. 6 Oddziałów posiada w swem łonie Koła Miłośników Miasta, jak ze sprawozdań wynika, Koła te w wydatny sposób przyczyniły się do upiększenia miasta lub podniesienia jego kultury.

Program pracy Sekcji na najbliższą przyszłość polegać będzie na opracowaniu dalszego programu, zakreślonego regulaminem w dziedzinie ochrony przyrody we współdziałaniu z Państwową Radą Ochrony Przyrody i Ligą Ochrony Przyrody, w dziedzinie zaś ochrony zabytków sztuki i kultury z Państwowymi Urzędami Konserwatorskimi i Towarzystwem Opieki nad Zabytkami Przeszłości oraz w dziedzinie ochrony swojszczyzny przez urządzanie odczytów, konkursów i wystaw;

(d) z prac nad Słownikiem Geograficznym Państwa Polskiego — referuje p. prof. dr Stanisław Arnold.

Referent zdał sprawozdanie z prac dokonanych, poinformował o konieczności opóźnienia wydawnictwa, wypływającej z tego, że wydawnictwo Słownika uzależnione jest od materjałów, dostarczanych przez Główny Urząd Statystyczny. Redakcja Słownika ma wykończone całkowicie Pomorze. Ponieważ jednak Główny Urząd Statystyczny zbiera materjały z północno-wschodnich terytorjów Polski, a dopiero następnie ma przystąpić do Pomorza, Redakcja Słownika zmuszona jest czekać na materjały statystyczne G. U. S z Pomorza, które według wszelkiego prawdopodobieństwa wpłyną na jesieni. Pierwszy zatem zeszyt Słownika może się ukazać na początku roku przyszłego. W obecnej chwili Redakcja opracowywuje Wołyń i Polesie. Referent rozdał zebranym próbne stronice przyszłego wydawnictwa w celu zademonstrowania proponowanej formy druku Słownika i charakteru opracowań miejscowości;

(e) z prac turystycznych—referuje p. Naczelnik Józef Błoński.

Referent stwierdza na początku, że materjały sprawozdawcze Oddziałów są niepełne, dają zatem wyobrażenie częściowe tylko o całokształcie prac Towarzystwa w dziedzinie turystyki. W roku ubiegłym P. T. K. posiadało 16 schronisk obecnie nadesłane zostały sprawozdania z 22 schronisk. Wogóle P.T.K. w roku sprawozdawczym posiadało schronisk 25. — 16 Oddziałów podało frekwencję w roku sprawozdawczym, z czego wynika, że P. T. K. wydało noclegów dla 84 gości zagranicznych, i 15.250 noclegów dla gości krajowych w czem 9.031 dla młodzieży i 6.218 dla dorosłych. 12 Oddziałów podało szacunek inwentarza schronisk, który wyniósł zł. 23.567 gr. 88. Opłaty w schroniskach wahały się od 30 groszy do 2-ch złotych za noc. 53 Oddziały nadesłały sprawozdania z ruchu wycieczkowego. 44 Oddziały zorganizowały 440 wycieczek. W 41 Oddziałach frekwencja w zorganizowanych wycieczkach wyniosła 15 479 osób. 33 Oddziały przyjęły 310 wycieczek. W 27 Oddziałach frekwencja przyjętych wycieczek wyniosła 11 373 osoby. O ile porównamy ruch wycieczkowy w okresie sprawozdawczym roku ubiegłego z ruchem wycieczkowych w r. 1932 uderza w oczy poważny wzrost ruchu wycieczkowego, a mianowicie: zorganizowano 392 wycieczki z frekwencją 9.243 osób, przyjęto 229 wycieczek z frekwencją 5.483 osób. Niewątpliwie do zwiększenia ruchu turystycznego przyczyniły się ulgi stosowane na kolejach przez Ministerstwo Komunikacji. 20 Oddziałów posiadało poradnie krajoznawcze, które udzielały zainteresowanym członkom P.T.K. i niečłonkom informacyj, związanych z ruchem turystycznym wewnętrznym. 9 Oddziałów zorganizowało kursy dla przewodników, z tych 6 Oddziałów podało frekwencję, która wynosiła 255 uczestników. 10 Oddziałów wytyczyło nowe szlaki turystyczne na swoich terenach, z tych dwa Oddziały opracowały szlaki, które wykonane były w r. 1934 (Kostopol, Łuck), jeden Oddział konserwował stary szlak na przestrzeni 90 klm. (Warszawa), 2 Oddziały nie podały długości trasy szlaków (Brodnica, Suwałki), 6 Oddziałów wytyczyło szlaki turystyczne na przestrzeni 169 klm., 20 Oddziałów podało istnienie map P.T.K. na 33 dworcach kolejowych. 8 Oddziałów posiada Koła Turystyki Wodnej, z których 2 są w stadjum organizacji. 4 Oddziały podały ilość członków Kół, która wynosi 238 osób. 4 Oddziały podały ilość wycieczek (1015), ilość kilometrów przebytych wodą (39.234), frekwencje na wycieczkach (2188 osób). Największą pracę w tej dziedzinie wykazuje Oddział Warszawski, a następnie Oddziały: w Kostopolu, Tucholi, Bydgoszczy i Sochaczewie (brak sprawozdania). 8 Oddziałów posiadało Koła Narciarskie, z tych 5 podało ilość członków (101), 5 Oddziałów podało ilość odbytych wycieczek (31) i 5 Oddziałów podało frekwencję na tych wycieczkach (405 osób). 3 Oddziały urządziły kursy narciarskie,

z tych 2 podały tylko ilość uczestników (48). Do zadań głównych Komisji Turystycznej w ubiegłym okresie sprawozdawczym należało współdziałanie i współpraca ze Związkiem Polskich Tow. Turystycznych. Delegatami do .Z. P. T. T. byli jako członkowie Zarządu pp: St. Lenartowicz (viceprezes Z. P. T. T.) i J. Kołodziejczyk oraz jako zastępcy: p. pułk. M. Wisznicki i Wł. Gruszczyński. Między innemi delegaci nasi są wciągnięci do redakcji obszernego przewodnika po Polsce, którego pierwszy tom wydany nakładem Z.P.T.T. wyjdzie w roku przyszłym. Obecny nowy statut Związku przyjął za naczelną zasadę przyjmować nowych członków tylko w postaci Towarzystw, istniejących conajmniej 5 lat i liczących niemniej niż 5.000 członków, a to w celu niedopuszczania do dalszego rozdrabniania organizacji ruchu turystycznego w Polsce. Jako program prac na najbliższy okres Komisja Turystyczna Rady Głównej przyjęła: (1) opiekę i nadzór nad schroniskami P. T. K., (2) dalszą akcję wywieszania map dworcowych, (3) opracowywanie i ustalanie znakowania szlaków turystycznych, (4) wydawanie przewodników i organizowanie propagandy turystycznej, (5) opracowywanie wytycznych organizacji ruchu wycieczkowego, (6) kontakt z zagranicznemi organizacjami turystycznemi bezpośrednio lub przez członków korespondentów P. T. K., pomoc i współdziałanie w organizacji ruchu turystycznego cudzoziemców do Polski, przyjmowanie wycieczek z zagranicy;

(f) z prac Sekcji Turystyki Wodnej — referuje p. Adam Wisłocki.

Referent powołując się na sprawozdania Sekcji wydrukowane w »Wiadomościach Krajoznawczych i Turystycznych« komunikuje, że niechcąc się powtarzać zwraca się z gorącym apelem do delegatów do organizowania Sekcyj w terenie, wykazując na przykładach siłę i przyszłość Towarzystwa we wzmożeniu ruchu na polu turystyki wodnej;

(g) z prac Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej — w zastępstwie nieobecnego przewodniczącego Kół K. M. S. referuje p. viceprezes Al. Patkowski.

Referent w krótkich słowach informuje Zjazd o zorganizowaniu przez Komisję Kół Krajoznawczych Zjazdu w Bydgoszczy, o wydaniu broszury przedstawiającej historję powstania Kół Krajoznawczych Młodz. Szkolnej, oraz ich działalność. Wyróżnia Koło Krajoznawcze Żywieckie, które między innemi pracami zainicjowało doskonale pomyślane obozy krajoznawcze.

Na wniosek przewodniczącego Zjazdu przeniesio p. 8 porządku dziennego przed p. 6;

Sprawozdanie finansowe za r. 1933 i preliminarz budżetowy na r. 1934 oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej. Na wniosek Oddziału Łódzkiego sprawozdanie finansowe Rady Głównej nie było odczytywane, a to w związku z wydrukowaniem go w »Wiadom. Kraj. i Turyst.«. P. skarbnik Wł. Gruszczyński referował preliminarz budżetowy Rady Głównej, poczem p. Wł. Sokołowski odczytał sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z rewizji ksiąg Rady i Słownika jako p. 6 porządku dziennego.

W związku ze skreśleniem p. 7 porządku dziennego przez Zjazd, na wniosek p. dr. M. Orłowicza, przewodniczący Zjazdu zwołuje po przerwie obiadowej na godz. 15.15 posiedzenie Rady Głównej, które ma zająć stanowisko wobec dokonanej zmiany porządku dziennego. Przewodniczący zawiadamia, że plenum Zjazdu zbierze się o godz. 16-ej i ogłasza przerwę do tej godziny.

Po przewie obiadowej przewodniczący wszczął obrady Zjazdu o godz. 16.15.

P. viceprezes Al. Patkowcki wystąpił z wnioskiem nagłym o reasumpcję uchwały Zjazdu w sprawie punktu 7 porządku dziennego z tem, że na obecnym Zjeździe zostanie wygłoszony tylko przez referenta statutu referat informacyjny o stanowisku Rady przy układaniu projektu nowego statutu i że dyskusia nad tym projektem oraz jego uchwalenie odłożone zostaną na Nadzwyczajny Zjazd Delegatów, który referent proponuje zwołać w imieniu Rady Głównej na dzień 3 czerwca 1934 r. Również referent proponuje wybory do Zarządu Głównego odłożyć do tegoż Nadzwyczajnego Zjazdu, a przez ten czas pozostawić skład Rady Głównej w dotychczasowym stanie. Zjazd wniosek nagły uchwalił 121 głosami przeciw 6-ciu, z tem, że referat p. dr. M. Orłowicza będzie wygłoszony po wyczerpaniu porządku dziennego. Przed podjęciem porządku dziennego, za zgodą przewodniczącego Zjazdu, p. Stanisław Lenartowicz zakomunikował pp. delegatom o podjętej na Zielone Swiątki przez Oddział Warszawski P. T. K. reprezentacyjnej wycieczce pociągiem popularnym na Czeski Śląsk Cieszyński, w celu odwiedzenia Polaków tam zamieszkałych i prosi Delegatów o propagowanie tej wycieczki na terenie Oddziałów. Protektorat nad tą wycieczką objął p. prezes P. T. K. Marszałek Władysław Raczkiewicz. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyraziło już zgodę na zorganizowanie wycieczki, Ministerstwo Skarbu zgodziło się udzielić bezpłatne paszporty dla 400 osób. Ministerstwo Komunikacji wyraziło zgodę na 80% zniżki od taryfy normalnej. Ze względu na charakter reprezentacyjny wycieczki, pożądane jest obesłanie jej przez Oddziały możliwie jaknajliczniej.

Program działalności P. T. K. w r. 1934.

(a) p. vice-prezes Al. Patkowski połączył sprawy organizacyjno-programowe z p. 6 porządku dziennego i przedstawił Zjazdowi wniosek do uchwalenia w sprawie połączenia Pol. Towarzystwa Krajoznawczego z Polskiem Tow. Tatrzańskiem. Zjazd przez aklamację powziął następującą uchwałę:

»Dążąc do ściślejszego zespolenia ruchu krajoznawczego i turystycznego w Polsce, Walny Zjazd Delegatów P. T. K. uważa za pożądane połączenie Pol- Tow. Krajoznawczego z Polskiem Tow. Tatrzańskiem. W celu ustalenia zasad i warunków połączenia Walny Zjazd Delegatów poleca Radzie Głównej P. T. K. (Zarządowi Głównemu) wyłonienie Komisji, która łącznie z odpowiednią Komisją Pol. Tow. Tatrzańskiego przeprowadzi niezbędne prace przygotowawcze. Komisję upoważnia się do zastępowania obu Towarzystw w sprawach wspólnych o charakterze ogólnym zgodnie z dyrektywami władz obu Towarzystw«.

(b) p. dr. Wł. Antoniewicz połączył ze sprawozdaniem program działalności Komisji Muzealnej;

(c) p. vice-prezes J. Remer do poprzednich wywodów przy sprawozdaniu z prac Sekcji Ochrony i Propagandy Swojszczyzny dodał, że Sekcja ta jest zasadniczo

ciałem doradczym dla Oddziałów i sama pracować w terenie nie może. Prosi zatem Oddziały o przyjmowanie delegatur Państwowej Rady Ochrony Przyrody i Tow. Opieki nad Zabytkami Przeszłości;

(d) z racji nieobecności p. prof. L. Węgrzynowicza na Zjeździe program działalności Komisji Kół Krajozn. Młodz. Szkolnej nie był referowany;

(e) p. generał Stanisław Kwaśniewski zakomunikował zebranym, że Komisja Turystyczna chcąc usystematyzować swą pracę projektuje utworzenie Podkomisyj w liczbie 4-ch a mianowicie: (1) organizacyjno-propagandowej, (2) schroniskowej, (3) szlaków turystycznych, (4) przewodników turystycznych. Każda Podkomisja będzie posiadała stałych referentów od poszczególnych rodzajów turystyki. Komisja Turystyczna pragnie współpracować ze wszystkimi oganizacjami, zainteresowanemi turystyką w Polsce.

W dyskusji, jaka się wywiązała nad referatami sprawozdawczemi i programem działalności, zabierali głos: p. Chodkowski z Brześcia, który wyjaśnił nieporozumienie i zarzuty stawiane przez Przewodniczącego Komisji Muzealnej w związku z utworzeniem Muzeum w Brześciu. P. Radwan z Ostrowca wysunął zarzut, że Komitet Ochrony Puszczy Jodłowej powstał nie w łonie P. T. K. Uważa, że Zjazdy Kustoszów P. T. K. winny być instytucją stałą. Stwierdza że »Ziemia« winna być pełnem odbiciem życia turystyczno-krajoznawczego w Polsce, dotyczy to samo i biuletynu. Widzi za mały kontakt między poszczególnemi Oddziałami i zastrzega się przeciwko takiemu podziałowi okręgów muzealnych, jaki jest przewidziany w projekcie Komisji Muzealnej. P. Fiedler z Bydgoszczy wyjaśnia, że fundusz żelazny, posiadany przez Oddział Bydgoski, jest ofiarą miasta Bydgoszczy na przyszłe schronisko P. T. K. Zwraca uwagę, że Oddział Bydgoski został pominięty przy sprawozdaniu Sekcyj: Turystyki Wodnej i Propadandy Ochrony Swojszczyzny. Między innemi sprawozdanie nie mówi o urządzonym w Bydgoszczy konkursie fotograficznym i wystawie prac Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Zwraca uwagę na pominięcie przez sprawozdanie Rady kwestji tak ważnej, jak odebranie zniżek kolejowych. Zwraca się z apelem do Rady Głównej, by gorliwie zajęła się przywróceniem ulg, oraz zwróciła specjalną uwagę na obecną politykę turystyczną, która może doprowadzić do zahamowania ruchu turystycznego w Polsce. P. Kilarski z Poznania porusza również sprawę zniżek kolejowych i zastrzega się przeciwko wyłączeniu Wielkopolski z zainteresowań turystyki wewnętrznej, oraz nawiązując do nikłego kontaktu Oddziałów z Kołami Krajoznawczemi Młodzieży Szkolnej zgłasza następujący dezyderat:

»Oddziały pozostają zawsze w stałym kontakcie z miejscowemi Kołami Krajoznawczemi Młodzieży Szkoln. Współpracę tę winien określić regulamin, stworzony przez Radę Główną, obowiązujący jednolicie wszystkie Oddziały«. P. dr St. Lorentz z Wilna zgłasza następujący dezyderat:

»Walny Zjazd Delegatów P.T.K. wzywa Radę Główną do wyjaśnienia charakteru akcji krajoznawczo-turystycznej, prowadzonej przez Polskie Biuro Podróży »Orbis« i do ewentualnego ustalenia zasad współpracy między »Orbisem« i P.T.K. oraz poinformowania o tem wszystkich Oddziałów P. T. K.«.

P Jagniątkowski ze Skarżyska — wzywa Radę Główną, aby poczyniła starania o rozszerzenie przywilejów stacyj wyjazdowych na miejsca siedzib Oddziałów P. T. K. Zwraca uwagę na przykry ton okólnika Redakcji »Ziemi« w sprawie prenumeraty wydawnictwa przez Oddziały P. T. K.

P. Bernaczek z Chełmna poza wezwaniem o staranie się o zniżki kolejowe wzywa Radę Główną do porozumienia się z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, aby Ministerstwo to poinformowało władze samorządowe o zadaniach i roli P. T. K. Zwraca się z apelem do Oddziałów by, każdy z nich popularyzował ideję P.T.K. według własnych możliwości, a więc czy to przez radjo, czy zapomocą afiszów propagandowych i t. d.

P. Uhorczak ze Lwowa zwraca uwagę na nikły kontakt Rady Głównej z Oddziałami, polegający tylko na dorocznym Zjeździe Delegatów, na konieczność docierania »Ziemi« do wszystkich Oddziałów, apeluje do Oddziałów, by nie przeceniały zniesienia zniżek kolejowych, zastanawia się nad przyczyną, dla której ani P. T. K., ani P. T. T. nie zostały zaproszone do orga nizacji Towarzystwa Przyjaciół Huculszczyzny, wzywa do włączenia idei pracy oświatowej do P. T. K. i do działalności wejścia Towarzystwa do środowisk mieszczańskich, robotniczych i chłopskich.

W dalszym ciągu dyskusji P. Kozikowski z Brodnicy proponuje przedstawić bolączki Oddziałów Radzie Głównej na piśmie. P. Studnicki z Wilna wzywa do porozumienia się z Ligą Morską i Kolonjalną w sprawach schronisk. Wnosi, by tak zwana »dziesięcina« na rzecz Zarządu Głównego była możliwie minimalna, aby w ten sposób pozostawały na miejscu środki finansowe do pracy. Proponuje »Ziemię« zdecentralizować, wydać numery dzielnicowe w opracowaniu lokalnem, starać się o polecenie »Ziemi« do bibljotek przez Ministerstwo W. R. i O. P., Zjazdy poprzedzać herbatką towarzyską w celu nawiązania osobistego kontaktu między delegatami Oddziałów. Wreszcie ze względu na przyszłe warunki pracy nie utrudniać w nowym statucie korekty jego w przyszłości. Uważa, że praca P.T.K. winna się obracać przedewszystkiem w granicach regjonalnych.

P. Nalepińska z Łodzi odnosi się sceptycznie do regulaminu i do dorocznych Zjazdów Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, uważa, że regulaminy dla Oddziałów winny być tworzone przez same Oddziały za pośrednictwem Zjazdu Delegatów, wreszcie informuje, że praca Łodzi idzie w kierunku opieki nad kulturą rodzimą.

P. Klimkiewicz ze Słonima podaje w wątpliwość podział działalności muzeów regjonalnych, opracowany przez Komisję Muzealną. Wzywa do zwrócenia specjalnej uwagi na zwiększenie wydatne zniżek kolejowych dla grup ze specjalnym uwzględnieniem ziem wschodnich, domaga się uzgodnienia współpracy Kół Krajoznawczych Szkolnych z Oddziałami P. T. K.

P. Wojciechowski z Pionek wzywa Radę Główną do starania się o zniżki kolejowe dla grup przynajmniej 5 osobowych, oraz o spowodowanie, aby »Wiadomości Krajoznawcze i Turystyczne« dochodziły do rąk Oddziałów nie z tak wielkim opóźnieniem.

P. Pietraszewski z Sandomierza wzywa Radę Główną,

aby w stosunku do Oddziałów nie nadsyłających sprawozdań zastosować najdalej idące sankcje. Zgłasza wniosek w sprawie zniżek kolejowych:

»Zjazd Delegatów P.T.K. zebrany w Warszawie w dn. 29.IV.34 r. po wysłuchaniu sprawozdania Rady Gł. i Oddziałów oraz zastanawiając się nad przedłożonym preliminarzem budżetowym Rady na r. 1934, który jest nadzwyczaj ograniczony, widzi, że cofnięcie zniżek kolejowych indywidualnych dla członków Towarzystwa zahamowało poważnie rozwój P.T.K. zarówno w Radzie jak i Oddziałach. że cofnięcie to nie pozwoli Towarzystwu kontynuować rozpoczętych od paru lat tak żywo rozwijających się prac w dziedzinie organizowania racjonalnej turystyki, że oddanie wszelkich koncesyj zniżkowych »Orbisowi« podetnie całkowicie inicjatywę P.T.K. w kierunku budowy schronisk na terenie Polski, polityka bowiem »Orbisu« ma na celu jedynie organizowanie wycieczek po ustalonych trasach, obliczonych na zysk, nie na popularyzację poznania całej Polski. Wobec powyższego Zjazd uchwala, aby Rada Główna ten stan rzeczy przedstawiła miarodajnym czynnikom rządowym pod rozwagę«.

Zjazd powyższy wniosek przyjął jako dezyderat dla Rady Głównej.

W dalszym ciągu dyskusji referenci Rady Głównej udzielają odpowiedzi na zgłoszone zarzuty lub zapytania: p. Al. Patkowski wskazuje na trudności sporządzenia przez Radę Główną na czas Zjazdu całkowitego sprawozdania Towarzystwa, a to z racji niedostatecznego opracowywania sprawozdań przez Oddziały, późnego ich nadsyłania lub nienadsyłania wogóle. Informuje, jakie sankcje Rada Główna ma zamiar zastososować w stosunku do Oddziałów nie nadsyłających sprawozdań (zawieszenie Zarządu Oddziału w tych wypadkach oraz wyznaczenie delegata Rady do zwołania Walnego Zebrania Oddziału w celu przeprowadzenia wyboru nowego Zarządu). Odnośnie stanowiska Rady do sprawy zniżek kolejowych informuje o pracach Rady w tej dziedzinie, o okólniku wysłanym do Oddziałów w sprawie nadsyłania memorjałów do Ministerstwa Komunikacji, do których to zaleceń Rady nie wszystkie Oddziały zastosowały się. Informuje o całym szeregu interwencyj w Ministerstwie Komunikacji między innemi kilkakrotnej P. Prezesa P. T. K. Taktyka Rady Głównej odnośnie łączenia pokrewnych Towarzystw prowadzi do uzyskania pewnych przywilejów. Wyjaśnia, że Towarzystwo Przyjaciół Huculszczyzny ma inne cele i zadania, niż P. T. K. i P. T. T. i że członkowie Rady Głównej wchodzą w skład tego Towarzystwa. Ton okólnika redakcji »Ziemi« tłumaczy fakt, że na 93 oddziały 28 nie zna zupełnie organu P. T. K. Uważa, że obowiązkiem każdego Oddziału test prenumerowanie chociaż jednego egz. »Ziemi«, tłumaczy, że skład i treść »Ziemi«, nie mogą być zmieniane kompromisowo, gdyż »Ziemia« przeznaczona jest dla przodowników idei krajoznawczej. Biuletyn Towarzystwa niema najmniejszej racji konkurować z prasą turystyczną, przeznaczony jest bowiem dla użytku wewnętrznego Towarzystwa. W końcu obiecuje, że wszelkie dezyderaty Oddziałów będą bardzo poważnie wziępod uwagę w obradach Rady Głównej. P. generał Stanisław Kwaśniewski wyjaśnia, że Min. Komunikacjí idzie na rękę organizacjom ideowo-społecznym. Przyrzeka popierać ulgi grupowe dla członków P. T. K., natomiast wysuwa poważne zastrzeżenia odnośnie interwencji w sprawie indywidualnych zniżek kolejowych na zasadach ub. roku. P. J. Remer wyjaśnia, że P.T.K. jest członkiem zwyczajnym Towarzystwa Popierania Huculszczyzny i ma tam swego przedstawiciela między innemi w osobie referenta. Informuje, że z ramienia P. T. K. bierze czynny udział w Komitecie Wystawy Światowej.

P. prof. dr Wł. Antoniewicz w sprawie Muzeum Brzeskiego wyjaśnia, że Oddziały obowiązują uchwały Zjazdu Delegatów i odczytuje wnioski uchwalone przez Zjazd zeszłoroczny w sprawach Muzeów P. T. K. Informuje, że w roku bieżącym będzie zwołany Zjazd Kustoszów Muzeów P. T. K., co naprawi rzeczywisty brak takiej instytucji. Mapy, opracowane przez Komisję Muzealną, na które powołują się w swych zarzutach delegaci, są projektami, które mogą być zmienione, a co zatem idzie, postulaty muzeów lokalnych mogą być w nich i będą uwzględnione. Czyni zarzut Oddziałom, że nie wyliczają się w czasie właściwym z subwencyj udzielonej na muzea, co utrudnia Radzie Głównej staranie się o dalsze subwencje. Konkretnie odnośnie Sandomierza, Oddział ten nie nadesłał ani razu odpowiedzi na zapytania Kamisji i nigdy o pieniądze na muzeum swoje nie występował.

P. Adam Wisłocki informuje, że dotychczas jedynie Sekcja Turystyki Wodnej P. T. K. uprawia krajoznawstwo w jego czystej formie i wnosi, że P. T. K., zdając sobie sprawę z żywiołowego rozwoju turystyki wodnej w Polsce, która idzie raczej w kierunku sportowym nie zaś krajoznawczym, winno: (1) zająć się organizowaniem Sekcyj Turystyki Wodnej przy Oddziałach, posiadających odpowiednie warunki terenowe, (2) wstawić do budżetu Rady Głównej odpowiednią kwotę na propagandę i pomoc w organizowaniu Sekcyj przy Oddziałach, (3) czuwać, aby działalność tych Sekcyj była jednolita i rozwijała się w kierunku krajoznawczym, nie zaś sportowym, (4) wystąpić z inicjatywą, aby Oddziały zajęły się opracowywaniem szlaków wodnych pod względem turystycznym i krajoznawczym. Powyższe Zjazd przyjął jako dezyderaty dla Rady Głównej.

P. Wł. Gruszczyński wyjaśnia, że sprawozdanie finansowe Rady Gł. musi być osobno przedstawiane Zjazdowi zgodnie ze statutem, natomiast sprawozdanie finansowe całego Towarzystwa będzie ogłoszone w biuletynie po nadesłaniu sprawozdań przez Oddziały.

Wnioski Komisji Rewizyjnej o udzielenie absolutorjum Radzie Głównej i przyjęcie preliminarza budżetowego zostały przyjęte jednogłośnie.

Zjazd przyjął następującą uchwałę Rady Głównej:
»Za zasługi na polu ruchu krajoznawczego i turystycznego o charakterze lokalnym, lub też o wartościach specjalnego znaczenia, na wniosek Zarządu Głównego— Zjazd Delegatów nadaje »dyplomy uznania« z wymienieniem charakteru zasług w tekście dyplomu«.
P. dr. M. Orłowicz zgodnie z poprzednią uchwałą Zjazdu przedstawił zasady, jakiemi kierowała się Rada

przy opracywywaniu projektu statutu i zaproponował, ażeby Oddziały zwołały w czasie dzielącym od Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów posiedzenia Zarządów, które ustosunkowałyby się do poszczególnych punktów projektu statutu.

Przewodniczący Zjazdu stwierdził wyczerpanie porządku dziennego i Zjazd zamknął.

Po zamknięciu Zjazdu uczestnicy gorącemi oklaskami dziękowali P. Marszałkowi Raczkiewiczowi za pełne poświęcenia prowadzenie obrad w ciągu całego dnia.

NADZWYCZAJNY ZJAZD DELEGATÓW W DN. 3 CZERWCA 1934 ROKU.

Obrady. Obecni: Członkowie Rady Głównej pp.: R. Fleszarowa, H. Gąsiorowski (Grudziądz), M. Orłowicz, K. Izydorczyk (Łódź), St. Gabryszewski, J. Kołodziejczyk, St. Kwaśniewski, Al. Patkowski, Wł. Antoniewicz, J. Remer, W. Ambroziewicz, J. Błoński, A. Olszakowski, Wł. Gruszczyński.

Delegaci Oddziałów: Białystok (2 głosy), Bydgoszcz (6) Gniezno (4), Grodno (1), Grudziądz (4), Inowrocław (7), Kalisz (1), Lublin (3), Łęczyca (2), Łowicz (1), Łódź (5), Łuck (4), Ostrowiec kiel. (4), Ostrów Wlkp. (4), Pabjanice (2), Pionki (4), Piotrków (2), Płock (1), Poznań (6), Radom (1), Radzyń Podlaski (1), Rembertów (1), Sandomierz (2), Skierniewice (1), Słonim (2), Sochaczew (1), Szamotuły (1), Szczęśliwice (1), Toruń (6), Warszawa (12), Wilno (3), Włocławek (5). Ogółem 99 głosów na prawomocnych 165.

Otwarcie Zjazdu. Zagaił Zjazd p. Al. Patkowski, viceprezes Rady Głównej Pol. Tow. Krajoznawczego, który powołując się na § 65 statutu P. T. K. i listę obecności delegatów, która wskazuje, że więcej niż połowa ogółu głosów jest reprezentowana, stwierdził prawomocność Zjazdu i zaproponował na przewodniczącego p. dyr. Wiktora Ambroziewicza. Propozycję przyjęto przez aklamację.

Wybór Prezydjum Zjazdu. Przewodniczący powołał do Prezydjum pp. Kazimierza Kulwiecia (Toruń) i Wacława Gordziałkowskiego (Łuck), oraz pp.: Stanisława Gabryszewskiego i Ludwika Morawskiego na sekretarzy. Na wniosek Oddziałów we Włocławku i Ostrowie Wlkp. Zjazd uchwalił jednogłośnie:

»Nadzwyczajny Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego postanawia powołać Pana Marszałka Władysława Raczkiewicza do objęcia przewodnictwa honorowego Zjazdu, a zarazem, wyrażając Mu głębokie uznanie, prosić o przyjęcie nadal godności Prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego«.

Uchwalono porządek obrad: (1) Projekt nowego statutu P. T. K. (2) Wybory Prezesa P. T. K., członków i zastępców Zarządu Głównego, oraz Komisji Rewizyjnej. (3) Wnioski Rady Głównej i Oddziałów. (4) Komunikaty Rady Głównej i Oddziałów.

Przyjęcie nowego statutu. Jako referent z ramienia Rady Głównej P.T.K. dyskusję w powyższej sprawie zagaił dr. Mieczysław Orłowicz, który przedstawił historję projektu nowych zmian statutu stowarzyszenia, uzasadnionych koniecznościami życiowemi skutkiem rozrostu stowarzyszenia, oraz potrzebą dostosowania statutu do nowej ustawy o stowarzyszeniach z 1932 r. Po krótkiej dyskusji ogólnej postanowiono przejść do dyskusji szczegółowej, prowadzonej nie nad poszczególnemi paragrafami, ale nad całemi ustępami statutu. Podstawą dyskusji był drukowany projekt nowego statutu Pol. Tow. Turystyczno Krajoznawczego, uchwalony na posiedzeniu Rady Głównej P. T. K. w dn. 23 lutego 1934 r., wydany drukiem i rozesłany wszystkim Oddziałom.

Dłuższa dyskusja wywiązała się nad § 1 w sprawie nazwy stowarzyszenia, wobec tego, że w sprawie tej zgłoszono dwa wnioski: większości Rady Głównej, referowany przez dra M. Orłowicza (nazwa: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze) i mniejszości Rady, referowany przez p. Al. Patkowskiego (nazwa: Polskie Towarzystwo Krajoznawcze). W głosowaniu imiennem większością 68 głosów przeciwko 30 uchwalono nadać Towarzystwu nazwę „Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze". Natomiast tłomaczenie tej nazwy na język francuski postanowiono pozostawić uznaniu Zarządu Głównego P. T. K.

§ 2 przyjęto w następującem brzmieniu:

»Terenem działalności stowarzyszenia jest Rzeczpospolita Polska i terytorjum wolnego miasta Gdańska. Siedzibą centralnych władz stowarzyszenia jest Warszawa«.

W dziale II p t.: »Cele Stowarzyszenia i środki działania«.

W § 4 postanowiono skreślić punkt 5.

W § 6 postanowiono punkt (i) wprowadzić do statutu w następującem brzmieniu: »Prowadzenie i rozwijanie krajoznawczej akcji wychowawczej wśrod młodzieży w kierunku poznania Polski oraz pogłębiania przywiązania do ziemi rodzinnej i dorobku kultury polskiej«.

W p. k § 5-ego dodać: »organizowanie zjazdów i kongresów, oraz urządzanie wystaw związanych z celami stowarzyszenia«.

W czasie dyskusji nad działem II-im delegatka Oddziału Łódzkiego p. M. Nalepińska odczytała deklarację Zarządu Oddziału Łódzkiego, która zgodnie z propozycją delegata Poznania wniesiona zostaje do protokółu. Opiewa ona jak następuje:

»W okresie niewoli Polskie Towarzystwo Krajoznawcze budziło uczucia patrjotyczne i w ten sposób przyczyniło się do utrzymania narodu i zasłużenia na niepodległość. Dziś obowiązkiem każdego Polaka jest przyczyniać się nie tylko do zachowania państwa, ale dążyć do wzrastania jego powagi tak wewnątrz jak i nazewnątrz. Jedne organizacje społeczne czynią to, przysparzając państwu sił materjalnych, czy to w postaci floty morskiej, czy powietrznej, czy środków pomocy rannym, my zaś dążymy do wzmocnienia siły duchowej narodu, gdyż w przełomowych chwilach to państwo zwycięża, którego naród jest duchem wyższy. Niezbędnym warunkiem tej siły jest: »uczucie słusznej dumy z kulturalnego dorobku wieków, dumy tem większej, im większe jest uznanie tego dorobku«. To właśnie uczucie dumy narodowej, jak to swierdził w wywiadzie prasowym nasz Prezes, P. Marszałek Raczkiewicz, wyrabia w nas krajoznawstwo. Krajoznawstwo jest pozbawione wszelkich czynników drażniących, mogących dzielić ludzi, jako takie, jest oliwą, wylaną na wzburzone fale życia współczesnego. Krajoznawstwo hartuje, broni

przed gnuśnością, zwalcza apatję, wyrabia karność i uczucia społeczne, a przez dostarczanie skromnemi środkami coraz to innych, a zawsze zdrowych wrażeń, zagłusza złe myśli, rodzące się w trudnych warunkach dzisiejszego życia, broni przed defetyzmem, a więc staje się ważnym czynnikiem państwowo-twórczym. Jesteśmy bardzo liczni. Przy dobrej woli, a szczerem przejęciu się powyższemi ideami, nasza wielotysięczna rzesza byłaby w stanie zbiorowym wysiłkiem przetworzyć z czasem psychikę społeczną, t. j. dokonać tego, czego za gorszych czasów saskich, dokonała jednostka, uzbrojona w żelazną wytrwałość i niezłomną wolę zwycięstwa. W ten sposób pojmuje zadania Towarzystwa Krajoznawczego w dobie dzisiejszej Oddział Łódzki. Dlatego w imię słusznej dumy narodowej, która ma stać się dla duszy naszego społeczeństwa źródłem innych cnót obywatelskich, wysuwamy zagadnienia kultury na plan pierwszy«.

W związku z powyższem oświadczeniem Zarząd Oddziału Łódzkiego stawia wniosek o przeredagowanie działu drugiego w sposób następujący:

§ 4 ma brzmieć, Stowarzyszenie ma na celu:

(1) kształtowanie rodzimego oblicza narodu w kulturze duchowej i materjalnej na podłożu narodowem;

(2) gromadzenie i opracowywanie materjałów naukowych, dotyczących krajoznawstwa ziem polskich i krajów sąsiednich, historycznie lub geograficznie z nim związanych;

(3) ochrony przyrody ziem polskich, ich zabytków i krajobrazu;

(4) budzenie zamiłowania do zwiedzania Polski i ułatwianie tego zwiedzania swoim i obcym«.

W dalszym ciągu Zjazd postanowił:

W § 6 ostatnie zdanie winno brzmieć: »grupy Oddziałów dla skoordynowania ich działalności mogą tworzyć Okręgi P.T.K«. P. Studnicki w imieniu Oddziału Wileńskiego do artykułu tego zgłosił votum separatum.

§§ 7, 8, 9 i 10 przyjęto bez zmian.

§ 11 przyjęto w brzmieniu następującem: »członków zwyczajnych przyjmują Zarządy Oddziałów stowarzyszenia na zasadzie pisemnej deklaracji, popartej przez dwóch członków. Zarząd Odddziału może odmówić przyjęcia bez podania powodu. Przepisy tego paragrafu nie dotyczą oficerów w czynnej służbie«.

Dłuższa dyskusja wywiązała się nad § 12. W czasie dyskusji wysunięto trzy sposoby unormowania wysokości składek rocznych: (a) ustalania wysokości składki przez Zarząd Główny, (b) przez Zjazd Delegatów, (c) określenia tej wysokości w samym statucie. W imiennem głosowaniu na wniosek p. Kulwiecia większością 59 głosów przeciwko 43, odrzucono propozycję Rady Głównej, aby składkę ustalał Zarząd Główny i uchwalono, że będzie ją ustalać Zjazd Delegatów w poprzednim roku. Wobec tego pierwsza część § 12 będzie mieć brzmienie następujące:

»§ 12. Członkowie zwyczajni opłacają do kasy Zarządu Głównego za pośrednictwem Zarządu Oddziału, do którego należą, składkę roczną, której wysokość ustali Zjazd Delegatów przynajmniej na miesiąc przed początkiem roku administracyjnego«.

§§ 13 i 14 przyjęto bez zmian.

W § 15 p. c zamiast wyrazy »odznaki« umieścić wyraz »oznaki«.

Ustęp (2) § 12 przyjęto bez zmiany.

W § 15 punkt (f) zamiast »za zniżkową cenę« postawiono wstawić »po zniżonej cenie«.

§§ 16, 17, 18, 19 postanowiono przyjąć bez zmian.

W § 20 w miejsce słów »do najbliższego Walnego Zgromadzenia Oddziału« postanowiono wstawić słowa »do Zarządu Głównego stowarzyszenia«. W drugiej części tego paragrafu, słowa »sądowi honorowemu« postanowiono zastąpić słowami »sądowi polubownemu«.

§§ 21, 22, 23, 24 przyjęto bez zmian.

W § 25-ym po słowie »majątkiem« wykreślić »i dochodami«.

W ustępie (2) tegoż § po słowach »do nabywania« dodać »pozbywania«.

§§ 26, 27, 28 przyjęto bez zmian.

§ 29. otrzymuje brzmienie: »wszelkie akty prawne, a w szczególności umowy i zobowiązania majątkowe powinny być imieniem stowarzyszenia podpisywane przez prezesa lub jednego z wiceprezesów Zarządu Głównego, oraz przez skarbnika Zarządu Głównego lub jego zastępcę, względnie przez osoby przez nich upoważnione.

Zobowiązania majątkowe, umowy, oraz czeki i pokwitowania z odbioru funduszów w Oddziałach podpisują: prezes Oddziału i skarbnik Oddziału, względnie ich zastępcy.

Do ważności zaciągania zobowiązań majątkowych w imieniu stowarzyszenia, zarówno w Zarządzie Głównym, jak i w Oddziałach, wymagana jest uchwała Zarządu Głównego«.

§§ 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 przyjęto bez zmian.

W § 37 punkt (f) po słowie »Zarządowi Głównemu« dodać »do zatwierdzenia«.

Punkt (h) tego § wyrazy »prowadzić muzea regjonalne« przenieść na koniec zdania po wyrazie »Główny«.

§§ 38, 39 przyjęto bez zmian.

§ 40 punkt (b) po słowach »dokonywanie wyboru« postanowiono dodać »prezesa oraz«.

W § 41 ustęp (2) wykreślić zdanie »obradom przewodniczy Prezes Oddziału, a wrazie jego nieobecności viceprezes«.

W § 42 ustęp (1) wykreślić słowa »i od dwóch do 6-ciu zastępców«.

W § 43 punkt (e) umieścić jako punkt (a) i odwrotnie punkt (a) umieścić jako punkt (e).

§§ 44, 45. 45, 47, 48, 49, 50 przyjęto bez zmian.

Nad sprawą Okręgów P. T. K. (§ 51) wywiązała się dłuższa dyskusja wobec tego, że delegat Oddziału Wileńskiego p. W. Studnicki żądał, aby wprowadzić również Okręgi Dzielnicowe, obejmujące po kilka województw, z siedzibą w miastach uniwersyteckich. Wystąpiono też przeciwko nazwie »Okręgi Regjonalne«, proponowanej przez Radę Główną. W wyniku dyskusji i głosowania przyjęto zarówno tytuł, jak i brzmienie tego ustępu w brzmieniu cokolwiek zmienionem. W szczególności tytuł IX ma opiewać »Okręgi P. T. K.«. Pierwszy ustęp § 51 ma opiewać: »w razie potrzeby koordynacji pracy Oddziałów, działających na pewnym terenie może Zarząd Główny P. T. K. tworzyć Okręgi, w skład których wejdą conajmniej trzy Oddziały P.T.K.

Okręgi te mogą obejmować obszar, stanowiący jednostkę geograficzną lub historyczną, obejmujący jedno lub kilka województw, albo ich części (np. Kujawy).
W dalszych ustępach § 51 postanowiono skreślić słowo »regjonalny«, zastępując go słowem »P. T. K.«. Dotyczy to wszystkich innych postanowień statutu, w których jest mowa o Okręgach regjonalnych.
§§ 52, 53, 54, 55 przyjęto bez zmian.
Wniosek delegata Oddziału Poznańskiego do § 55: »Zarząd Zrzeszenia Opiekunów Kół Krajoznawczych i Zarząd Oddziału P.T.K. łączą się w swej pracy przez wzajemnie przekazanych sobie delegatów (po jednym)« uchwalono przekazać Zarządowi Głównemu, jako dyzyderat przy opracowywaniu regulaminu.
W § 56 po zdaniu »Oddziały mają własne Zarządy, Walne Zgromadzenia Członków i Komisje Rewizyjne« (§ 39 i 42) dodać »a Okręgi mają władze, przewidziane w § 51«.
Drugi ustęp § 51, jak w projekcie, ze skreśleniem słów »w wysokości, ustalonej przez Zarząd Główny« i zastąpieniem ich słowami »wedle norm, ustalonych przez Zarząd Główny«.
§§ 57 i 58 przyjęto bez zmian.
W § 59 dodano punkt (k) »ustalanie składek«.
§§ 60, 61, 62, 63, 64, 65 przyjęto bez zmian.
W § 66 słowa »potrzeba, aby za nagłością oświadczyła się większość dwóch trzecich głosów« postanowiono skreślić i zastąpić słowami: »nagłość wniosku powinna być uchwalona większością głosów«.
W § 67 ustęp (1) na wniosek Rady Głównej po słowach »członków stowarzyszenia« postanowiono dodać »w tem przynajmniej dwunastu«.
§ 68 na wniosek Rady Głównej postanowiono przyjąć o następującem brzmieniu: »Zarząd Główny powinien się ukonstytuować najpóźniej w 7 dni po wyborze, wybierając ze swego grona: trzech viceprezesów, dwóch sekretarzy, skarbnika i zastępcę skarbnika, przewodniczących Wydziałów, Komisyj i innych, przewidzianych regulaminem«.
§§ 69, 70 71, 72 przyjęto bez zmian.
§ 73 na wniosek Rady Głównej postanowiono przyjąć w następującem brzmieniu:
»Zarząd Główny może dla zespołów spraw tworzyć Wydziały, dla poszczególnych zagadnień Komisje, do których mogą wejść także członkowie P. T. K. z poza Zarządu Głównego z tem, że przewodniczącymi Wydziałów, mogą być tylko członkowie Prezydjum, Komisyj zaś członkowie Zarządu Głównego lub zastępcy. Zarząd Główny kontroluje działalność Wydziałów i Komisyj, których przewodniczący składają sprawozdania na posiedzeniach Prezydjum (Wydziały) i Zarządu Głównego (Wydziały i Komisje)«.
W § 74 po słowach »tylko członkowie Zarządu Głównego« postanowiono dodać »lub ich zastępcy«.
§ 75 przyjęto bez zmian.
§ 76 na wniosek Rady Głównej przyjęto ustęp (1) w następującem brzmieniu:
»W skład Prezydjum Zarządu Głównego wchodzą: prezes, trzech wiceprezesów, dwaj sekretarze, skarbnik oraz jego zastępca«.
W drugim ustępie tego samego paragrafu na wniosek Rady Głównej postanowiono po słowach »mianowaniu płatnych pracowników w biurach« dodać »i instytucjach«, a po słowach »kontroli nad działalnością muzeów« dodać »bibljotek«.
Końcowe zdanie § 76 przyjęto w brzmieniu:
»regulamin ten określi również funkcje i zakres działania prezesa, wiceprezesów, skarbnika i jego zastępcy«.
§§ 77, 78, 79, 80, 81 przyjęto bez zmian.
W » 82 wiersz trzeci słowo »szóstą« postanowiono na wniosek p. Fiedlera zastąpić słowem »dziesiątą«.
§ 83 przyjęto bez zmian.
W § 84 ustęp (2) przed słowami »Akademji Umiejętności« dodać »Polskiej«.
W § 86 słowa »terytorjalnie kompetentnego« wykreślić a po słowie »Oddziału« dodać »na którego terenie zamieszkują«.
§§ 86 i 87 przyjęto bez zmian.
Do § 60 Delegat Oddziału Białostockiego zgłosił dezyderat: Zarząd Główny ustala miejsce dorocznych Zjazdów kolejno w różnych Okręgach Polski«.
Po przeprowadzeniu dyskusji szczegółowej, przewodniczący zarządził przyjęcie całego projektu statutu z uchwalonemi na Zjeździe poprawkami. Statut przyjęto wszystkiemi głosami przy jednym wstrzymującym się (delegat Oddziału w Wilnie p. Studnicki).
Równocześnie Zjazd upoważnił Zarząd Główny do przeprowadzenia w uchwalonym statucie zmian, wypływających z obowiązujących norm prawnych, oraz błędów stylistycznych projektu. Wyrażono podziękowanie p. dr. M. Orłowiczowi za pełną poświęcenia pracę przy ustalaniu projektu statutu, oraz udzielaniu wyjaśnień w czasie dyskusji nad projektem.
Wybór prezesa P. T. K. na następne trzechlecie. Zjazd Delegatów przez aklamację wybrał na Prezesa P. T. K. dotychczasowego Prezesa Marszałka Senatu P. Władysława Raczkiewicza.
Wybór Zarządu Głównego P. T. K. Wybór postanowiono przeprowadzić na podstawie nowego statutu, wybierając 18 członków Zarządu Głównego i 6 zastępców na okres trzech lat, z tem, że nadto do Zarządu Głównego wejdą prezesi Okręgów P. T. K.
Na wniosek Oddziału Bydgoskiego uchwalono powołać Komisję Matkę do ustalenia listy kandydatów do Zarządu Głównego.
Na przewodniczącego Komisji Matki wybrano P. Kazimierza Kulwiecia, na członków Komisji Matki wybrano delegatów 7-miu Oddziałów, rozporządzających największą ilością głosów. Weszli zatem, jako członkowie Komisji Matki pp.: J. Kołodziejczyk (Warszawa), G. Ziółkowski (Inowrocław), K. Fiedler (Bydgoszcz), J. Kilarski (Poznań), K. Lewandowski (Toruń), M. Nalepińska (Łódź), J. Kłodawski (Włocławek).
Przewodniczący Zjazdu przerwał obrady na czas posiedzenia Komisji Matki, która po uzgodnieniu poglądów Rady Głównej P.T.K. i Delegatów Oddziałów zgłosiła do Prezydjum Zjazdu ustaloną listę kandydatów do Zarządu Głównego, ich zastępców oraz członków Komisji Rewizyjnej.
Po wznowieniu obrad, z upoważnienia Przewodniczącego Zjazdu, odczytał niżej podaną listę Przewodniczący Komisji Matki.
Zjazd jednogłośnie uchwalił przyjęcie tej listy, wobec czego skład Zarządu Głównego wygląda jak następuje:

Prezes P. T. K.: p. Władysław Raczkiewicz, Marszałek Senatu.

Członkowie Zarządu Głównego: dyr. Wiktor Ambroziewicz, prof. dr Włodzimierz Antoniewicz, nacz. Józef Błoński, dr Regina Danysz-Fleszarowa, Wacław Gordziałkowski (Łuck), dyr. Władysław Gruszczyński, Jan Kilarski (Poznań), Józef Kołodziejczyk, prof. dr Juljan Krzyżanowski, generał Stanisław Kwaśniewski, Stanisław Lenartowicz, dr Stanisław Lorentz (Wilno), dr Mieczysław Orłowicz, Stanisław Osiecki, Aleksander Patkowski, Mieczysław Radwan (Ostrowiec), główny konserwator Jerzy Remer, inż Jan Witkiewicz.

Zastępcy: Stanisław Gabryszewski, Kazimierz Staszewski, Starosta Juljan Suski (Gniezno), dr Henryk Swidziński, dr. Franciszek Uhorczak (Lwów), prof. Leopold Węgrzynowicz (Kraków).

Komisja Rewizyjna: Franciszek Bednarczyk, Henryk Gąsiorowski (Grudziądz), Paweł Mystkowski, Michał Siwak, płk. Mikołaj Wisznicki.

Komunikaty i wnioski.

P. vice-prezes Aleksander Patkowski poinformował Zjazd o wynikach konferencji delegacji Komisji Porozumiewawczej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego u P. Ministra Komunikacji, dotyczącej sprawy uprzywilejowania ruchu turystycznego w Polsce, oraz ochrony przyrody w Tatrach. W związku z tem Zjazd powziął uchwałę, by delegacja P. T. K. zakomunikowała P. Ministrowi Komunikacji, iż Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, z całem zaufaniem odnosi się do poczynań Ministerstwa Komunikacji w dziale opieki nad turystyką.

Na wniosek Oddziału Toruńskiego Zjazd powziął następującą uchwałę:

»Na podstawie § 19 statutu Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wyraża zgodę na zaciągnięcie pożyczki 6.000 złotych i przeznaczenie tej pożyczki na częściowe pokrycie kosztów budowy schroniska Pol. Tow. Krajoznawczego w Toruniu. Do załatwienia formalności, związanych z zaciągnięciem pożyczki, Zjazd Delegatów upoważnia pp.: Kazimierza Kulwiecia i inż. Maćkowskiego z Torunia«.

Przed zamknięciem obrad przez przewodniczącego Zjazdu, przybył P. Prezes Marszałek Wł. Raczkiewicz, któremu przewodniczący Zjazdu złożył sprawozdanie z przebiegu obrad, oraz w imieniu Zjazdu prosił o przyjęcie godności Prezesa P. T. K. na dalsze 3 lata. W odpowiedzi P. Marszałek Wł. Raczkiewicz podziękował zebranym za zaufanie, jakim Go darzą i zapewnił, że nadal starać się o to będzie, aby Polskie Towarzystwo Krajoznawcze doszło do największego rozkwitu. Wśród niemilknących oklasków Zjazd został zamknięty.

Posiedzenie nowoobranego Zarządu Głównego P. T. K. odbyło sie bezpośrednio po Nadzwyczajnym Zjeździe Delegatów pod przewodnictwem P. Prezesa Wł. Raczkiewicza, w dn. 3.VI.34 przy udziale 12. członków Zarządu Gł. i 1. zastępcy. Prezydjum Zarządu Głównego ukonstytowało się w sposób następujący: Prezes: P. Marszałek Władysław Raczkiewicz, I viceprezes: P. Aleksander Patkowski, II viceprezes: P. Generał Stanisław Kwaśniewski, III viceprezes: P. Dyr. Wiktor Ambrożewicz. Sekretarz I: P. Józef Kołodziejczyk, sekretarz II: P. Stanisław Lenartowicz. Skarbnik: P. Władysław Gruszczyński, zast. skarbnika: P. Stanisław Gabryszewski.

SPRAWOZDANIE Z CZYNNOŚCI I POSIEDZEŃ RADY GŁÓWNEJ (ZARZĄDU GŁ.) P. T. K., SEKCYJ I KOMISYJ RADY (ZARZĄDU).

Rada Główna P. T. K., odbyła posiedzenia w dn. 29.IV.34 (dwukrotnie), 29.V.34, Zarząd Główny w dn. 3.VI. i 16.VI.34. Sprawozdanie z obrad podane będzie w biuletynie następnym.

Sprawozdanie Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K. za r. 1933. Skład prezydjum: Lopold Węgrzynowicz, Piotr Galas, Józefa Berggruenówna, dr. Marja Dobrowolska, dr. Marja Medwecka, dr. Tadeusz Seweryn.

Okręgowe Koła Opiekunów były zorganizowane w Bydgoszczy, Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie.

Ilość Kół wzrosła o 39 nowozorganizowanych.

Zjazd Kół odbył się w dniach 16—22 czerwca, wzięło w nim udział zpoza Bydgoszczy 484 młodzieży i 54 opiekunów razem z młodzieżą bydgoską 800 osób. Łącznie ze Zjazdem została zorganizowana wystawa prac młodzieży, w której wzięło udział 31 Kół i wystawa fotograficzna z udziałem 29 Kół.

Równocześnie ze Zjazdem młodzieży odbyło Walne Zgromadzenie Komisji.

Wydawnictwa: oprócz »Orlego Lotu«, który jest własnością Księgarni »Orbis« wydano »Biuletyn« dla nauczycieli szkół powszechnych, broszurę o Kołach Krajoznawczych Ml Szk., ulotkę p. t. »Do nas« i kwestjonarjusze: do monografji dzielnicy wielkiego miasta, w sprawie baśni o mówiącej fujarce, w sprawie ludowych narzędzi muzycznych.

Prezydjum utrzymywało łączność ze Studjum Słowiańskiem w Krakowie, z Zakładem architektury w Warszawie, z Centralnem Archiwum Ludoznawczem w Warszawie, z Zakładem Etnologji we Lwowie, z Muzeum Etnograficznem w Krakowie, dostarczając im materjałów naukowych, zebranych przez młodzież na podstawie kwestjonarjuszy.

Zorganizowano Obóz Krajoznawczy w Sopotni Małej, w którem wzięło udział 32 dziewcząt, przygotowując się na stopień instruktorek. Obozem kierowała p. Helena Czapelska, trwał on od 3—17 lipca.

W Krakowie otworzono Świetlicę Krajoznawczą dla młodzieży w sali uzyskanej, dzięki życzliwemu stanowisku Kuratorjum, w Gimnazjum IX i zorganizowano kursy: instruktorski, przewodników, etnograficzny i kartograficzny.

Prezes Komisji prowadził Kurs Wakacyjny dla nauczycieli szkół powszechnych w Krakowie.

Nagrody: P. Marszałek Raczkiewicz złożył na ręce Prezydjum Komisji 100 zł., które przyznano Kołu Seminarjum Ż. w Żywcu za pracę nad inwentaryzacją wsi, p. prof. Kazimierz Moszyński ofiarował swoje dzieło p. t.: »Kultura materjalna Słowian« i 4 zeszyty »Atlasu kultury ducho-

wej ludu polskiego« — »Kulturę materjalną« otrzymało Koło Semin. Ż. w Żywcu, a »Atlasy« Koło Gimn. w Bochni za zebranie materjałów do opisu narzędzi muzycznych. (—) L. WĘGRZYNOWICZ

Komisja Wydawnicza P. T. K. odbyła posiedzenia pod przewodnictwem prof. d-ra Wł. Antoniewicza w dn.: 21.III, 7.V, i 4.VI 34.

Komisja Muzealna P. T. K. odbyła posiedzenia pod przewodnictwem prof. d-ra Wł. Antoniewicza w dn. 20.IV, 1.V, 17.V, i 14.VI. 34.

I Zjazd kustoszów muzeów P. T. K. odbył się w dn. 19.V.34. Sprawozdanie ze Zjazdu podaje »Ziemia« w Nr. 6., z czerwca 1934.

Komisja Turystyczna P. T. K. odbyła posiedzedzenia w dn. 1.V i 18.V.34 pod przewodnictwem P. Gen. Stanisława Kwaśniewskiego.

Sekcja Turystyki Wodnej P. T. K. W dn. 5.IV r. b. pod przewodnictwem p. nacz. Czapińskiego odbyło się Doroczne Walne Zebranie Członkow Sekcji Tur. Wodnej w Warszawie, które zatwierdziło sprawozdanie z działalności za r. 1933, budżet na r. 1934 oraz regulamin wewnętrzny, ustaliło wysokość opłat na rok bieżący i, wreszcie. powołało nowe władze Sekcji na r. 1934 a mianowicie: do Zarządu — p. Wł. Gruszczyńskiego (przewodniczący), p. A. Wisłockiego (zast. przewodn. i naczelnik przystani), p. Z. Wisłocką (sekretarz), p. F. Bednarczyka (skarbnik), p. M. Podhorską-Okołów (gospodarz) oraz pp. B. Dzięciołowskiego i J. Piwockiego, a na zastępców pp. E. Brzozowskiego i F. Kawę; do Komisji Rewizyjnej—pp. dr. J. Gadomskiego, dyr. E Wencla i H. Zasztowtową.

Otwarcie przystani nastąpiło we wtorek dn. 8.V. r. b. w obecności władz P. T. K. z p. vice-prezesem Rady Głównej prof. Al. Patkowskim na czele. członków Sekcji i P. T. K. oraz gości. W zastępstwie bawiącego zagranicą P. Prezesa Rady Głównej P.T.K. P. Marsz. Raczkiewicza — dokonał otwarcia przewodniczący Sekcji Turystycznej Rady P. Gen. S. Kwaśniewski, który w okolicznościowem przemówieniu podkreślił doniosłe znaczenie wychowania wodnego.

Uzupełniając pomieszczone w Nr 4 »Wiadomości« szczegółowe sprawozdanie z działalności Sekcji Tur. Wodnej P.T.K. w Warszawie za r. 1934, podajemy sprawozdanie z działalności w zakresie turystyki wodnej prowincjonalnych Oddziałów P. T. K.

Bydgoszcz. Własna przystań (kryta) na Brdzie (ul. Grodzka 2). 30 członków. Odbyto 27 wycieczek, z których większe z Koronowa do Bydgoszczy (15 uczestników) oraz Brdą i jeziorami Byszewskimi. Przewodniczący Sekcji—p. Piotr Wiszniewski, Sekretarz— p. M. Borowska i Skarbnik p. W. Borowski.

Kostopol. Własny pomost przystaniowy na rzece Zamczysko i dzierżawiona przechowalnia na 16 kajaków. 20 członków. Większe wycieczki: Słuczą (9 osób), Horyniem (7 osób) oraz udział w »Spływie do Morza« (9 osób — wodą 1660 klm. od Bereznego na Słuczy— do Gdomska i Gdyni). Zarząd: Wł. Żurkowski (kapitan Sekcji), J. Marczewski, P. Mikołajczyk, E. Dunin i L. Zienkowicz. W przygotowaniu — zorganizowanie na Słuczy stanicy kajakowej i 2 punktów noclegowych.

Sochaczew. Własna przystań na Bzurze. 35 członków. Przebyto 4476 klm. Większych wycieczek dokonano 16 (Bzurą, Rawką i Utratą); w »Spływie do Morza« uczestniczyło 7 członków. Ponadto Sekcja brała udział w urządzaniu »Święta Morza« i w zawodach wioślarskich na Bzurze, zorganizowała 2 odczyty oraz opracowała szlak wodny »Bzurą od Łowicza do Wyszogrodu« Zarząd: K. Hugo Bader (prezes), W. Milik, T. Święcicki i J. Dąbrowska.

Tuchola. Sekcja korzysta z przystani na Brdzie, »Sokoła«. Odbyto 3 większe wycieczki i 15 mniejszych, przebywając 1200 klm. Miejsc na kajaki w Tucholi 20 i przy Rzydzkim Moście 30.

Suwałki. Własna przystań na kilkadziesiąt łodzi przy schronisku nad Wigrami.

Pozatem przystąpiły do zorganizowania Sekcji wodnych oddziały P. T. K. w Brodnicy i w Chełmży, zaś oddział w Sandomierzu ufundował w r. 1933 nagrodę przechodnią dla konkursów kajakowych w dzień Święta Morza.

Ogółem więc — łącznie z Warszawą — P.T.K. posiada już 5 własnych przystani, 9 zaś Oddziałów współdziałało w r. 1933 bezpośrednio w rozwoju turystyki wodnej.

KOMUNIKATY ZARZĄDU GŁÓWNEGO P. T. K.

Oddziały, które nie nadesłały sprawozdań z działalności oraz kasowych za rok 1933, bądź listy członków. Sprawozdań z działalności nie nadesłały Oddziały: (1) Baranowicze, (2) Bielsk Podlaski, (3) Chełm lub., (4) Częstochowa, (5) Jędrzejów, (6) Kartuzy, (7) Kazimierz Dolny, (8) Kowel, (9) Krzemieniec, (10) Kutno, (11) Leszno, (12) Miechów, (13) Myślenice, (14) Piaski Lubelskie, (15) Płock, (16) Rawa Ruska, (17) Rembertów, (18) Równe, (19) Sambor, (20) Sieradz, (21) Stanisławów, (22) Świętochłowice, (23) Wejherowo, (24) Wilno, (25) Włodzimierz, (26) Wołkowysk, (27) Wronki, (28) Zamość i (29) Żółkiew.

Sprawozdań kasowych nie nadesłały Oddziały wyżej wymienione, nadto: (30) Kraków.

List członków nie nadesłały Oddziały, które nie przesłały sprawozdań z działalności (wyjąwszy Oddziału Krzemienieckiego), nadto: (29) Chełmża, (30) Chojnice, (31) Grodno, (32) Grudziądz, (33) Kościerzyna, (34) Lublin, (35) Nowogród Łomżyński, (36) Nowogródek.

Wycieczka reprezentacyjna P.T.K. na Śląsk Cieszyński. Podczas Zielonych Świąt bawiła w Czechosłowacji na Śląsku Cieszyńskim wycieczka reprezentacyjna Polskiego Tow. Krajozn. z Warszawy i z 8 Oddziałów z całej Polski—w składzie 216 osób pod przewodnictwem p. Stanisława Lenartowicza. Wycieczka zwiedziła Orłowę, Łazy, Jabłonków, Cieszyn Czeski, była w jedynem górskiem schronisku polskiem na Śląsku Czechosłowackiem — na Kozubowej i, wreszcie, wzięła udział w poświęceniu szkoły polskiej na Kamienitym, gdzie zetknęła się z najwybitniejszymi działaczami polskimi na Śląsku Czechosłowackim, a także z konsulem generalnym R. P. p. Malhomme. Przyjęciem wycieczki zajęło się miejscowe Towarzystwo Polskie »Beskid Śląski« a współdziałała z nim cała bez wyjątku

ludność polska zwiedzanych miejscowości. Serdeczność i gościnność gospodarzy i ludności przeszła wszelkie oczekiwania. Bólem przejmowały tylko szeptane zewsząd do ucha skargi na wielki ucisk ze strony władz i pracodawców czeskich oraz widoczna na każdym kroku rozpaczliwa walka o zachowanie duszy polskiej. Jedyną pociechą ludności polskiej, składającej się przeważnie tylko z robotników i górali, jest obecnie to, że wreszcie rząd i społeczeństwo polskie z Macierzy przypomniało sobie o niej i o przyrodzone jej prawa się upomina.

Ślubowali też goście z Polski przed zgromadzoną na uroczystości w Kamienitym ludnością, że będą heroldami sprawy jej w Polsce i że nie spoczną, aż dola jej ulegnie radykalnej poprawie.

Odruchowo na miejscu zebrano około 400 zł. i ofiarowano je na schronisko na Kozubowej i na Macierz Szkolną w Czechosłowacji.

Wakacyjne Obozy Krajoznawcze. Staraniem Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej będą czynne dwa obozy krajoznawcze dla dziewcząt: (1) w Dziśnie od 16 do 30 czerwca pod kierownictwem p. prof. Zofji Domaniewskiej, opłata 30 zł. 50 gr. wraz z kosztami przejazdu z Wilna do Dzisny, (2) w Szaflarach od 1 do 21 lipca pod kierownictwem p. prof. Heleny Czapelskiej, opłata 35 zł.

Biuro i Schronisko Turystyczne P. T. K. w Gdyni. Oddział Morski P. T. K. w Gdyni uruchomił z dniem 10 maja b. r. swoje biuro turystyczno-informacyjne i schronisko turystyczne w Gdyni naprzeciw dworca głównego. Tak jedno jak i drugie czynne będą do końca września b. r. przez całą dobę. W schronisku 300 miejsc. Ceny za noclegi:
(a) dla osób dorosłych zł. 1.50, (b) dla członków P.T.K. na podstawie legitymacji członkowskiej 40% zniżki zł. —.90, (c) dla młodzieży na podstawie legitymacji szkolnej lub akademickiej 60% zniżki: zł. —.60.

Pozatem na miejscu posiłki po niskich cenach. Zgłoszenia nadsyłać prosimy dość wcześnie pod adresem: Biuro i Schronisko Turystyczne Polsk. Tow. Krajozn. Oddziału Morskiego w Gdyni, naprzeciw dworca głównego. Tel. 20-22.

Przy zgłoszeniach prosimy podać ilość mężczyzn i kobiet, wzgl. chłopców i dziewcząt, oraz zamierzony czas pobytu i ewent. życzenia co do przejazdu statkami.

»Biuro Turystyczne« P. T. K. we Lwowie zorganizował nasz Oddział Lwowski.

W zakres czynności Biura Turystycznego P. T. K. wchodzi: (1) przyjmowanie wycieczek zamiejscowych, dostarczanie im kwater, przewodników, i środków lokomocyj do wycieczek dalszych, (2) organizowanie wycieczek pieszych, autobusowych i kolejowych (z 33% zniżką kol. dla 10 osób), (3) opracowanie na żądanie stron tras i programów wycieczek po regjonie lwowskim i regjonach innych, (4) pośredniczenie między stronami, a innemi biurami turystycznemi, wreszcie (5) udzielanie wszelkich informacyj w zakresie turystyki i krajoznawstwa.

Biuro Turystyczne P. T. K. czynne w lokalu P. T. K. Lwów, Łyczakowska 5, parter, telefon Nr. 10-66.

Na pokrycie kosztów administracyjnych zajęcia się wycieczką szkolną Biuro liczy: do 50 osób — 15 gr. od osoby. 50 do 100 osób — 10 gr. od osoby, powyżej 100 osób — 5 gr. od osoby.

Koszt przewodnika liczy się osobno dla grupy 30 osobowej dla wycieczek szkolnych 10 zł. dziennie.

Najbliższy Nr biuletynu P.T.K. ukaże się w drugiej połowie sierpnia b. r. za mies.: sierpień i wrzesień. Wskutek braku obecnie miejsca dopiero Nr 8/9 (43/44) »Wiadomości Krajoznawczych i Turystycznych« poda obficie nadesłany materjał z Oddziałów, które w Nrze niniejszym zamieścić się nie dało.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

KOMUNIKATY ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO P. T. K.

Biuro Wycieczkowe P. T. K Biuro Wycieczkowe P. T. K. w ciągu obecnego półrocza przyjęło 18 wycieczek szkolnych i 3 wycieczki pozaszkolne. W wycieczkach tych wzięło ogółem udział 2530 osób. W dniach 10—12 czerwca przyjmowało Biuro olbrzymią wycieczkę Towarzystwa Polek z całego Województwa Śląskiego w liczbie ponad 1550 osób. W dniu 13 czerwca organizowało Biuro wycieczkę dwóch Kuratorjów Szkolnych: lwowskiego i krakowskiego w liczbie 450 młodzieży.

Biuro Wycieczkowe zorganizowało 36 wycieczek miejskich i dalekich, w których ogółem wzięło udział 1.314 osób, z tego wymienić należy wycieczkę propagandową na Czeski Śląsk Cieszyński, specjalnym pociągiem wycieczkowym, w której brało udział 216 osób.

Turystyka kolarska i górska. Wobec możliwości zorganizowania na terenie Oddziału Warszawskiego P. T. K. turystyki górskiej i kolarskiej w oddzielne sekcje, za przykładem istniejących już Sekcyj: Turystyki Wodnej i Narciarskiej, prosimy P. T. Członków Oddziału o możliwie rychłe porozumienie się z Przewodniczącym Komisji Turystycznej p. St. Gabryszewskim.

Ukonstytuowanie się Prezydjum Oddz. Warszawskiego. Prezydjum Oddz. Warszawskiego na posiedzeniu z dn. 19.IV ukonstytuowało się jak następuje: Prezes — p. J. Kołodziejczyk, vice-prezes — p. inż. St. Schönfeld, vice-prezes—p. Nacz. J. Błoński, Sekretarz—p. Z. Frydrychewicz, Skarbnik—p. Wł. Sokołowski.

Zebrania klubowe. Komisja Towarzyska Oddz. Warszawskiego czyni obecnie starania w sprawie organizowania Wieczorów Klubowych na przystani P.T.K. przy ul. Miedzeszyńskiej 8. Informacyj w tej sprawie udziela Biuro P. T. K. Karowa 31, tel. 642-50.

Wycieczki Oddziału Warszawskiego. Wobec braku miejsca w powyższym biuletynie — kalendarzyk wycieczkowy na miesiąc lipiec i sierpień będzie wysłany P. T. Członkom naszym oddzielnie.

Wszelkich informacyj w sprawie wycieczek udziela Biuro Wycieczkowe P. T. K. Karowa 31, tel. 644-18 i 642-50.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: **Aleksander Patkowski.** Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze.**

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 2-07-50.